

تعیین وضعیت شغلی فارغ التحصیلان مدارک پزشکی دانشگاه‌های علوم

پزشکی ایران و شهید بهشتی (۱۳۷۸)

دکتر علیرضا ظهور*

ویدا روزبهانی**

چکیده:

این پژوهش به منظور تعیین وضعیت شغلی فارغ التحصیلان مدارک پزشکی در سال ۱۳۷۸ به روش مقطعی انجام گرفت. به این منظور پرسشنامه‌ای تدوین گردید و برای کلیه افرادی که در این رشته از دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ فارغ التحصیل شده‌اند، ارسال گردید. در پایان ۴۳٪ پرسشنامه‌ها به طور تکمیل شده بازگشت. در این پژوهش علاوه بر تعیین وضعیت شغلی فارغ التحصیلان از آنان خواسته شد تا مهمترین عوامل مؤثر در جذب یا عدم جذب خود را در مشاغل مربوط به رشته تخصصی، میزان علاقه‌مندی به این رشته و ادامه تحصیل در آن را مشخص نمایند.

واژه‌های کلیدی: وضعیت اشتغال - فارغ التحصیل

مقدمه: نیروی انسانی کارآمد یکی از عوامل مهم در تعیین جهت و سرعت توسعه هر جامعه محسوب می‌گردد. اغلب کسانی که به سطوح عالی آموزش راه می‌یابند انتظار دارند که به عنوان یک نیروی کارآمد، شغلی متناسب با رشته تحصیلی خود در جامعه بدست آورند. از آنجایی که استفاده نادرست از نیروهای متخصص یک ضایعه مادی و معنوی است که در نهایت موجب از دست رفتن سرمایه‌های مملکت می‌گردد، بنابراین وضعیت اشتغال فارغ التحصیلان می‌تواند در ارزیابی کارایی موسسات آموزشی، وضع بازار کار و توانمندی سیستم اقتصادی نقش داشته باشد. این پژوهش به منظور تعیین وضعیت شغلی فارغ التحصیلان مدارک پزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی در سال ۱۳۷۸ صورت گرفت

روش پژوهش:

این پژوهش به روش مقطعی (Cross - sectional) در سال ۱۳۷۸ انجام گرفت. افراد مورد پژوهش کلیه افرادی بودند که از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶ از دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی (در یکی از مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد) در رشته مدارک پزشکی فارغ التحصیل شده بودند. متأسفانه به دلیل عدم همکاری دانشگاه تهران در دادن اسامی فارغ التحصیلان، رشته مدارک پزشکی این گروه، از جامعه پژوهش حذف گردید.

* - عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

** - کارشناس ارشد مدارک پزشکی

برای گردآوری داده‌ها، اسامی و آدرس محل سکونت فارغ التحصیلان (۱۳۶۸-۱۳۷۶) از اداره آموزش دانشکده‌های مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه علوم پزشکی ایران و شهید بهشتی دریافت گردید. تعداد کل فارغ‌التحصیلان (۱۳۶۸-۱۳۷۶) ۳۸۰ نفر بود (۲۷۰ زن و ۱۱۰ مرد). سپس پرسشنامه‌ای که توسط پژوهشگر تدوین شده بود، با پست برای این افراد ارسال گردید. تنها ۱۱۰ پرسشنامه طی ۶ هفته پس از ارسال بازگشت. برای ۲۷۰ نفری که از آنان هیچ پاسخی دریافت نگردیده بود، مجدداً پرسشنامه به همراه درخواستی به عنوان یادآور ارسال گردید. طی ۶ هفته پس از یادآور، ۷۰ پرسشنامه دیگر دریافت گردید. از ۱۸۰ پرسشنامه دریافت شده، ۱۶۶ عدد تکمیل گردیده بود و بقیه یا اصلاً تکمیل نشده بود و یا به طور ناقص تکمیل گردیده بود. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار EPI - info استفاده شد.

یافته‌های پژوهش:

مشخصات فردی: حدود ۷۷٪ پاسخ دهندگان زن و ۵۰٪ آنان کمتر از ۳۰ سال سن داشتند. حدود ۶۵٪ مردان و ۴۸٪ زنان متأهل بودند. همانطور که در جدول شماره ۱ آمده است، تفاوت معنی داری در سطح تحصیلات دو جنس دیده نمی‌شود ($P > 0.05$). حدود ۱۵٪ پاسخ دهندگان فوق دیپلم، ۶۰٪ لیسانس و ۲۵٪ فوق لیسانس مدارک پزشکی داشتند.

وضعیت اشتغال: تنها ۵۳٪ زنان و ۵۹٪ مردان فارغ التحصیل شاغل در حرفه مدارک پزشکی بودند. جدول شماره ۲ وضعیت اشتغال افراد تحت بررسی را نشان می‌دهد. از بین شاغلان حدود ۴۰٪ زنان و ۲۸٪ مردان به شغل خود اظهار علاقه کردند و بقیه اظهار داشتند که به اجبار این شغل را انتخاب نموده‌اند. ۳۱٪ افراد شاغل در حرفه‌های غیر مرتبط با مدارک پزشکی مهمترین عامل عدم اشتغال در این حرفه را نداشتن علاقه به این حرفه، ۱۷٪ پیدا نکردن شغل در این حرفه، و ۲۹٪ وجود روابط به جای ضوابط در استخدام ذکر نمودند. نداشتن تنوع کاری در این حرفه و فضای فیزیکی نامناسب برای کارکردن از عوامل دیگر بودند. ۳۱٪ افراد بیکار مهمترین عامل عدم اشتغال خود را عدم علاقه به کار در این حرفه، ۱۸٪ پیدا نکردن شغل در این حرفه و ۲۸٪ عدم توجه کافی به این حرفه در سیستم بهداشت و درمان ذکر کرده‌اند.

تمایل به ادامه تحصیل: تنها ۲۴٪ زنان و ۱۹٪ مردان تحت بررسی اظهار تمایل به ادامه تحصیل در رشته مدارک پزشکی نمودند.

سایر افراد تحت بررسی مهمترین علل عدم تمایل به ادامه تحصیل را ارج ندادن به فارغ التحصیلان مدارک پزشکی (۲۱٪)، و پایین بودن کیفیت آموزشی (۶۵٪) ذکر نمودند. نسبت تمایل به ادامه تحصیل در دو دانشگاه تفاوت معنی داری نداشت.

گرایش‌ها: حدود ۴۸٪ شاغلین در حرفه مدارک پزشکی از طریق آگهی استخدام در جراید، ۱۶٪ از طریق دوستان و آشنایان و ۲۰٪ از طریق دانشکده محل تحصیل کار پیدا کرده‌اند. حدود ۷۰٪ شاغلان حرفه مدارک پزشکی در بیمارستان، در ضمن حدود ۲۰٪ در دانشگاه، و بقیه در یکی از مراکز بهداشتی درمانی مشغول ارائه خدمت می‌باشند. تنها ۴۹٪ شاغلان به صورت استخدام رسمی بوده و ۲۹٪ در حال گذراندن طرح می‌باشند.

بحث و نتیجه گیری:

* حدود ۵۴٪ پاسخ دهندگان در حرفه مرتبط بامدارک پزشکی، ۲۴٪ در حرفه غیر مرتبط، و ۲۲٪ بیکار بودند. با توجه به آنکه تمام افراد بیکار را زنان تشکیل می دادند و درصد مردان شاغل در حرفه غیر مرتبط بامدارک پزشکی دو برابر زنان بود، به منظور جلوگیری از گسترش بیکاری توصیه می شود بین برنامه ریزی آموزشی و نیروی انسانی هماهنگی لازم برقرار شود.

* تنها ۲۴٪ زنان و ۱۹٪ مردان پاسخ دهنده تمایل به ادامه تحصیل در رشته مدارک پزشکی را داشتند. ۶۵٪ از افرادی که تمایل به ادامه تحصیل در این رشته را نداشتند مهمترین عامل آن را پایین بودن کیفیت آموزشی در این رشته ذکر کرده اند، لذا جا دارد که مسئولان در جهت افزایش کیفی نحوه آموزش برنامه ریزی مناسبی داشته باشند، و در محتوای برنامه آموزشی نیازهای بازار کار مد نظر قرار گیرد.

* مهمترین علل عدم اشتغال فارغ التحصیلان در حرفه مدارک پزشکی از دید فارغ التحصیلانی که در زمان پژوهش در این حرفه فعالیت نداشتند عدم علاقه به کار در این حرفه (۲۹٪ در زنان و ۴۲٪ در مردان)، و برقرار بودن روابطه به جای ضوابطه در استخدام افراد (۲۰٪ در زنان و ۲۸٪ در مردان) ذکر شده بود. فارغ التحصیلان رشته مدارک پزشکی مهمترین عوامل عدم علاقه به کار در این حرفه را ناشناخته بودن این رشته در سطح جامعه و حتی بیمارستان، عدم پیشرفت شغلی در این رشته، و ارج ندادن به متخصصان این رشته در سیستم بهداشت و درمان کشور بیان نمودند. توصیه می شود که مسئولان در راستای شناساندن اهمیت این رشته در پیشبرد برنامه های توسعه ملی مرتبط تلاش بیشتری نمایند.

جدول شماره ۱- وضعیت مقاطع تحصیلی افراد تحت بررسی
به تفکیک جنس

مقطع تحصیلی	جنس			
	مرد	زن		
	تعداد	فراوانی	تعداد	فراوانی
کاردانی	۴	۱۰/۸	۲۱	۱۶/۳
کارشناسی	۲۳	۶۲/۲	۷۶	۵۸/۹
کارشناسی ارشد	۱۰	۲۷	۳۲	۲۴/۸
جمع	۳۷	۱۰۰	۱۲۹	۱۰۰

$$(X^2 = 0.75, P = 0.6)$$

جدول شماره ۲- وضعیت اشتغال افراد تحت بررسی بر اساس دانشگاه

وضعیت اشتغال	دانشگاه			
	علوم پزشکی	شهید بهشتی		
	تعداد	فراوانی	تعداد	فراوانی
شاغل در حرفه مدارک پزشکی	۵۷	۵۵/۹	۳۳	۵۱/۷
شاغل در حرفه‌های غیر مرتبط با مدارک پزشکی	۲۱	۲۰/۶	۲۰	۳۱/۲
بیکار	۲۴	۲۳/۵	۱۱	۱۷/۱
جمع	۱۰۲	۱۰۰	۶۴	۱۰۰

$$(X^2 = 0.75, P = 0.6)$$

References:

- 1- Burgess, Robert. Variabls in social investigation. London, Routledge J Kegan paul, 1986.
- 2- EDRS Price. Student outcomes annual summary report to the board of trustees. U.S: Maryland,1993.
- 3- Johanna, Brook . A survey of the expectations and ambitions of Australian
- 4- health information management students. Topics in health information management. No. 18,1997.
- 5- Luithui, Eladutt. Education, unemployment and youth unrest. The south asian syndrome prospects. vol IX, No I , 1979.
- 6- Tuerham D. and jager I . The employment problem in less development countries. OE CD , 1971.